
Arbetaridrottens svåra år

Seppo Hentilä, *Suomen työläisurheilun historia III. Työväen Urheiluliitto 1959-1979* [Arbetaridrottens historia i Finland III. Arbetarnas Idrottsförbund 1959-1979]. 494 s. Hämeenlinna 1987.

Seppo Hentilä åtog sig att skriva Arbetarnas Idrottsförbunds historia år 1979. På åtta år har han vid sidan av flera andra projekt och uppdrag förmått producera en omfattande och heltäckande framställning av arbetaridrottens historia i Finland. Den tredje och avslutande delen behandlar åren 1959-1979. Hentilä tillämpar det forskningsperspektiv som gestaltades redan i den första delen; i centrum för framställningen står alltså triangeln arbetaridrott-arbetarrörelse-idrottspolitik.¹ Genom att författaren har utgått från en bestämd infallsvinkel har undersökningen blivit spänstig och klar. Idrottskulturens regionala och sociala gränser intar emellertid inte en central plats i Hentiläs verk om arbetaridrottens historia.

Hentilä har under arbetets gång lyckats skaffa sig de centrala funktionärernas förtroende. Redan för den andra delen fick han tillgång till källmaterial som tidigare hade varit reserverat endast för privat bruk. Under arbetet med denna del har viktiga privata arkiv ställts till författarens förfogande. Ett stort antal dokument samt samtidskommentarer från de olika grupperingarna - dagboksanteckningar, promemorior och brev - gör undersökningen både mera exakt och levande. Kvaliteten på Hentiläs framställning kan bli ett problem om de privatarkiv han har haft tillgång till skulle försvinna utom räckhåll för forskarna. Det är möjligt att det finns en verklig risk för detta då en opartisk och allmänt erkänd "officiell" sanning nu har etablerats. Man kan endast hoppas att Hentiläs arbete har bidragit till att öppna arkiven och inte förseglat dem.

I jämförelse med de tidsperioder som Hentilä behandlat tidigare utgör åren 1959-1979 ett mera dystert och inåtvänt skede i arbetaridrottens historia. Detta beror alltså inte på författaren. Den splittring som rådde inom arbetaridrotten sköt AIF ut i idrottslivets periferi, eftersom riksidrottsförbundet (SVUL) tidvis isolerade AIF från den internationella och nationella tävlingsverksamheten. Det är inte heller Hentiläs fel att AIF i fråga om förhållandet mellan idrott-arbetarrörelse-idrottspolitik åren 1959-1979 huvudsakligen befann sig på sidospår och intog en försvarsattityd.

AIF var inte så mycket en aktiv aktör som en framgångsrik försvarare

¹ Del I rec. i *HTF* 1984, s. 65-68, del II i *HTF* 1985, s. 378-381.

och ibland en lyckosam åskådare åren 1959–1979. De synsätt AIF representerade segrade inom arbetarrörelsen då den långa och bittra splittringen upphörde. Framgången för AIF:s envisa linje berodde mycket på försoningsprocessen inom den övriga arbetarrörelsen, vilken fr.o.m. 1960-talet gav näring åt enhetssträvandena. Både ideologiskt och organisatoriskt var splittringen särskilt betänklig inom 1970-talets arbetarrörelse. Då nyvänsterns arbetarnostalgi kanaliserades till de ideologiskt renläriga leden inom AIF innebar detta att AIF:s positioner inom det socialdemokratiska partiet stärktes och att man skapade de ramar inom vilka samgången skulle ske. Försoningen inom arbetaridrotten inträffade emellertid i ett skede då understödet för arbetarrörelsen höll på att minska. Att splittringen upphörde innebar inte en lika kraftig vitamininjektion för AIF som för fackföreningsrörelsen då den gick samman ett årtionde tidigare.

Hentilä behandlar mångsidigt de försök att förnya idrottsorganisationen som gjordes på 1960- och 1970-talen. Att pressa samman hela idrottsorganisationsfältet inom en takorganisation misslyckades då AIF förkastade de planer som professor Paavo Seppänen hade utarbetat. Denna för AIF delvis pinsamma fråga har i denna organisationshistoria behandlats så att även Seppänens kritiska synpunkter på förbundets ställningstaganden och verksamhet kommer till sin rätt. Hentilä har dessutom åter utfört ett noggrant arbete. Han har kunnat stöda sig på det privata material från idrottsdelegationen som Seppänen har låtit honom få tillgång till.

Hentilä anser att arbetaridrotten förlorade sin sociala bas under åren 1959–1979. Under påverkan av televisionen, den nya ungdomskulturen och den intensiva flyttningsrörelsen upplöstes under denna period den "enhetskultur" som hade byggts upp kring Folkets hus. Man kan emellertid fråga sig om det inte var något mera än en modell för organisationskultur som upplöstes under dessa år. Under denna svåra tid för den "traditionella" arbetarrörelsen upplevde ju fackföreningsrörelsen och den politiska vänstern en expansionsfas. Det förblir ett problem inom forskningen att arbetarrörelsens sociala bas vidgades samtidigt som arbetaridrottens sociala bas försvagades. Förhöll det sig kanske så att arbetaridrottsföreningarnas ekonomi och verksamhet i högre grad än de övriga arbetarorganisationernas var beroende av soareer, danser och utrymmen i Folkets hus?

AIF:s egen ekonomi försvagades i alla fall under dessa år. Vid sidan av det växande understödet från staten, var resultatet av den egna medelanskaffningen svagt. På 1960-talet pressades förbundets ekonomi av en rad projekt som samtidigt blivit symboler för självständighetsviljan. Statsstödet förde även med sig att ett centralt element i organisationslivet i Finland fick offentlighet, strävandena att överdriva medlemmarnas och deltagarnas antal. Till Hentiläs förtjänster hör att han grundligt och

kritiskt har granskat den fabrikation av pappersmedlemmar som förekom inom AIF åren 1959–1966.

Hentiläs bok ger ställvis närmast intryck av en telefonkatalog. Ibland uppräknas ett så stort antal namn och siffror att den i övrigt flytande och lättlästa texten känns seg. Hentiläs verk är förutom en analys av helhetsutvecklingen också en handbok över AIF:s historia i vilken det finns skäl att räkna upp toppar och prestationer inom skilda idrottsgrenar. Författaren och bildredaktören Voitto Raatikainen har kanske t.o.m. varit alltför noggranna då de har infört bilder på samtliga funktionärer och delegater i de centrala förhandlingsdelegationerna och beslutande organen.

AIF:s historieskrivning har sitt eget brokiga förflutna. Efter flera misslyckade och halvhjärtade försök har förbundet emellertid nu erhållit ett förnämligt organisationshistoriskt verk. De som forskar i frågor som berör förhållandet mellan arbetaridrott – arbetarrörelse – idrottspolitik kommer flitigt att hänvisa till detta banbrytande storverk, vars betydelse i främsta hand inte baserar sig på tryckarkens antal. De i många fall obanade spår som Hentilä dragit upp kommer att hjälpa oss efterskidare.

Tapio Bergholm

Översikt över aktuell svensk medeltidsforskning

Svensk medeltidsforskning i dag. En forskningsöversikt, redaktör Göran Dahlbäck, 173 s. Uppsala 1987.

För att stimulera svensk medeltidsforskning gav humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet i Sverige 1984 fem medeltidsspecialister i uppdrag att utarbeta en översikt över aktuell medeltidsforskning i Sverige i ett internationellt sammanhang. Resultatet av denna satsning föreligger i forskningsöversikten 'Svensk medeltidsforskning i dag'. Av författarna behandlar Göran Dahlbäck de traditionella historiska disciplinerna, Mereth Lindgren den konsthistoriska forskningen, Åke Andrén kyrkohistorien, Monika Asztalos den latinskspråkiga litteraturen och Thorsten Andersson den forskning som har fornsvenskan som forskningsobjekt. I arbetet beaktas främst sådana undersökningar som tillkommit under 1970- och 1980-talen.